

Oponentský posudok habilitačnej práce - monografie

Názov vedeckej monografie: Práca s páchatelmi domáceho násilia

Autor práce: PhDr. Ivan Rác, PhD.

Oponentka: doc. Jurina Rusnáková, PhD., Ústav romologických štúdií FSVaZ UKF v Nitre

Nitra, 30. 7. 2021

Domáce násilie a násilie páchané na ženách je rozsiahlym celospoločenským problémom, skúsenosti aktérov angažujúcich sa v pomoci obetiam násilia naznačujú, že negatívnym dôsledkom opatrení zabraňujúcich šíreniu pandémie je zvýšenie počtu obetí alebo osôb ohrozených násilím. Opodstatnenosť výskumného záujmu o túto problematiku nie je potrebné zdôrazňovať. Za zmienku stojí pôsobenie Dr. Ráca v téme násilia páchaného na rómskych ženách z marginalizovaných rómskych komunit (MRK), kde je jedným z mála odborníkov (ak nie jediným), ktorý sa problematike venuje výskumne kontinuálne niekoľko rokov.

Dr. Rác na posúdenie predložil monografiu s názvom „Práca s páchatelmi domáceho násilia“, vzhľadom k obsahu publikácie, mohol byť názov konkrétnejší (násilne páchané na ženách). Publikácia má 106 strán, štruktúrovaná je do 6-tich kapitol, ktoré vzájomne súvisia a korešpondujú s celkovým zameraním práce. Po formálnej stránke práca obsahuje menšie nedostatky (napr. občasné preklepy alebo gramatické chyby), tieto však nemajú zásadný vplyv na jej celkovú kvalitu a po formálnej stránke práca vyhovuje.

Obsahovo je monografia pomerne bohatá a tematicky široká. V úvodnej kapitole konceptualizuje teoretické aj výskumné prístupy k násiliu na ženách a tiež domácemu násiliu, v ďalšej časti predkladá typológiu páchatelov násilia na ženách. Tu mi chýba zdôvodnenie výberu konkrétnych prístupov a typológií. Druhá kapitola ponúka prehľad aj typológiu (modely) intervenčných programov v rôznych krajinách, zaujímavá je časť o ich účinnosti podľa typu osobnosti páchatelja (s. 28). V podkapitole 2.1 autor konštatuje, že na Slovensku takéto programy absentujú, ako prekážku ich zavedenia do praxe identifikuje absenciu

štandardov kvality a nedostatočnú legislatívu, tiež naznačuje kritériá, resp. podmienky zavádzania takýchto programov (napr. financovanie z verejných zdrojov, atď.). Zvážila by som názov podkapitoly (Štandardy a postupy zavedenia sociálno-intervenčných programov...) vzhľadom k tomu, že ako autor uvádza – štandardy zatiaľ neexistujú. Posledná podkapitola ponúka stručný prehľad intervenčných programov s páchatelmi počas trestu odňatia slobody. Je na škodu, že táto časť nie je rozsiahlejšia, pretože informuje o konkrétnych programoch realizovaných na Slovensku a preto mohla byť dobrým východiskom pre výskum. Vzhľadom k výskumným cieľom považujem za nosnú kap. 3 (Probácia – jej účel a ciele).

Ciele práce sú uvedené na viacerých miestach, ak tomu správne rozumiem, autor ich rozdeľuje do dvoch úrovní, na cieľ práce a potom na výskumné ciele (resp. ciele výskumu). V Úvode na s. 5 uvádza cieľ práce nasledovne: *„...poukázať na prácu s klientmi, ktorí boli odsúdení podmieneným trestom odňatia slobody za trestný čin podľa § 208 Trestného zákona (týranie blízkej a zverenej osoby), prípadne v súbehu s ďalším trestným činom a bol im súdom nariadený probačný dohľad.“* Na s. 53 čitateľ nachádza ciele výskumnej časti štruktúrované na hlavný a čiastkové. Hlavným cieľom výskumu je: *„...analyzovať prácu probačných a mediačných úradníkov a úradníčok s páchatelmi násilia na ženách.“*

Čiastkové ciele: *1. Mapovať a analyzovať osobnú sociálnu anamnézu páchatelov násilia na ženách, ktorým bol súdom nariadený probačný dohľad. 2. Identifikovať prejavy a formy násilia, ktoré páchali vo vzťahu k partnerkám (manželkám). 3. Zistiť, aké metódy, techniky uplatňujú probační a mediační úradníci a úradníčky pri práci s páchatelmi násilia na ženách.*

Hlavný výskumný cieľ by si zasluhoval viac pozornosti, jednak z hľadiska „vedeckosti“ (exaktnejšie pomenovanie očakávaných výstupov analýzy práce probačných a mediačných pracovníkov) a tiež z pohľadu previazanosti na čiastkové ciele. Po preštudovaní prezentovaných výsledkov mám za to, že čiastkové ciele sa naplniť podarilo. K tomuto záveru som však dospela po vlastnej úvahe nad výskumnými zisteniami, inak povedané prehľadné zhodnotenie cieľov v práci chýba.

Metodologicky je výskum Dr. Ráca postavený na kvalitatívnom prístupe s využitím obsahovej analýzy a pološtruktúrovaného rozhovoru, pomerne rozsiahle podkapitoly v kap. 4 (uvažovanie o metodologickom prístupe a metódach – ich silné stránky a riziká, inšpirácia zrealizovanými výskumami), preukazujú, že sa na vlastné skúmanie pripravoval a pristupoval k nemu kriticky. Čitateľ v tejto kapitole nájde metodiku výberu analyzovaných dokumentov aj

tematické okruhy (základné a doplňujúce otázky) pološtrukturovaného rozhovoru. Menej informácií už autor ponúka k výberu vzorky pre rozhovor, i keď v texte je zmienka o vplyve protipandemických opatrení na jej rozsah. Z môjho pohľadu je metodologický prístup k výskumu zvolený dobre, otázkou ostáva šírka výskumnej vzorky a už spomenutý výber.

V kap. 5 sú prezentované výskumné zistenia, kapitola je rozdelená do dvoch častí podľa použitej metódy. Zistenia sú prezentované v zrozumiteľne a čitateľsky priaznivej podobe, prijala by som širšiu interpretáciu, resp. diskusiu o nich (aj vo vzťahu k teoretickým východiskám a otázkam, ktoré autor nastolil v úvodných kapitolách).

Predložená monografia z môjho pohľadu spĺňa kritériá na takýto druh prác, z hľadiska jej zamerania ide o veľmi ojedinelý a o to dôležitejší pohľad na problematiku násilia páchaného na ženách. Z tohto dôvodu ju považujem za cenný príspevok k poznaniu skúmanej problematiky.

Prosím autora, aby zodpovedal nasledovné otázky:

1. Zdôvodnite výber Vami zvolených teoretických prístupov (typológia násilia a páchatel'ov). Je možné vaše zistenia (z analýzy spisov) interpretovať aj vo vzťahu k týmto teoretickým východiskám? Ak áno, prosím zhodnoťte ich v stručnosti.
2. Predstavte v stručnosti ako ste pristupoval k výberu výskumnej vzorky pre pološtrukturovaný rozhovor.
3. Vo svojej práci na s. 51,52 predkladáte štatistické údaje o odsúdených za t.č. týrania blízkej a zverenej osoby. Existujú nejaké ďalšie zdroje informácií o páchatel'och domáceho násilia?

Predkladanú habilitačnú prácu (monografiu) autora PhDr. Ivana Ráca, PhD. s názvom „Práca s páchatel'mi domáceho násilia“ odporúčam na obhajobu a po jej úspešnom obhájení navrhujem, aby mu bol udelený vedeckopedagogický titul docent v odbore Sociálna práca.

Jurina Rusnáková